

ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ АВРААМА ЛІНКОЛЬНА ПІД ЧАС ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ В США

Клюйко Аліна,
здобувач вищої освіти першого рівня
історичного факультету
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
e-mail: alinaklyuyko24@gmail.com

Науковий керівник: **Валіон Оксана,**
кандидат історичних наук, доцент
кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Авраам Лінкольн посів унікальне місце в історії США як державний діяч, який поєднав військове керівництво з широкою законодавчою активністю. Його президентська каденція, що припала на період Громадянської війни (1861–1865 рр.), була позначена низкою законодавчих ініціатив, які не лише забезпечили перемогу Союзу, а й заклали основи модернізованої Американської держави.

Дослідження цієї тематики актуальне в умовах суспільно-політичних викликів сьогодення. Досвід Лінкольна як лідера, який зміг ефективно поєднати політичне і військове керівництво та законодавчу активність, є не лише історичним прикладом, а й джерелом цінних уроків для сучасних політиків і державотворців. Розгляд цього періоду дозволяє краще зрозуміти, як правові норми можуть стати одним із основних інструментів вирішення кризи, а також усвідомити їх вплив для розбудови демократичного світу.

У статті використано праці українських та американських дослідників, таких, як О. Пономаренко [1], Н. Стеценко [2], Ф. Палудан [3], Дж. Тіндалл та Д. Шай Д. [4] й ін. Серед джерел, що стали цінними у підготовці статті, виділимо: документи Конгресу США, текст Прокламації про звільнення рабів [11], Конституцію США [5–15] тощо.

Події Громадянської війни у США 1861–1865 рр. до нині привертають нашу увагу, адже розходження між Північчю і Півднем були не лише конфліктом щодо негрівського питання, а й суперництвом двох протилежних цивілізацій, відмінних суспільно-політичних систем.

Проблематика дослідження полягає в тому, що законодавча діяльність у період воєнного конфлікту часто сприймається як другорядна щодо військових операцій. Проте у випадку Авраама Лінкольна, законодавчі

ініціативи стали не менш вирішальними за бойові дії. Науковий інтерес зосереджується у питанні, як правові акти сприяли мобілізації ресурсів, легітимізації політичних рішень, соціальним перетворенням та встановленню контролю над розділеною державою. Це дозволяє простежити трансформацію правової системи в умовах кризи, її здатність до адаптації та ініціювання важливих реформ.

Прийняття низки законів у роки Громадянської війни мало фундаментальне значення не лише для безпосереднього досягнення перемоги, а й для майбутнього США як модерної держави. В умовах, коли країна була розділена, а уряд стояв перед безпрецедентними викликами, Лінкольн скористався повноваженнями не лише як головнокомандувач, але й як реформатор. Законодавчі акти стали інструментом стабілізації ситуації: через правові норми держава забезпечувала лояльність громадян, фінансування армії, розширення прав людини, реформування економіки та освіти. Таким чином, правове поле перетворювалося на арену стратегічної боротьби за майбутнє США.

Одним із перших законодавчих кроків Лінкольна стало прийняття Акту про придушення повстання в липні 1861 р., який визначав правові рамки для арешту, затримання та притягнення до відповідальності осіб, що підтримували Конфедерацію [10]. Закон розширював виконавчі повноваження президента, дозволяв використання військових ресурсів проти заколотників, а також запроваджував механізм тимчасового призупинення habeas corpus, що дозволяло затримувати підозрюваних без судового розгляду. Цей акт базувався на повноваженнях, передбачених статтею I, розділом 9 Конституції США, яка дозволяє призупинення habeas corpus у випадках повстання або вторгнення.

Наступним кроком став перший Закон про конфіскацію, ухвалений у серпні 1861 року [6]. Він дозволяв конфісковувати будь-яке майно, включаючи рабів, яке використовувалося проти війни із США. Однак, через юридичні суперечки щодо права власності, був необхідний другий Закон про конфіскацію прийнятий у липні 1862 року, який чіткіше визначав статус рабів, оголошуючи їх «назавжди вільними» у випадках, коли вони служили конфедератам або належали їм. Цей закон розпочав перетворення рабів із власності на вільних громадян, що стало серйозним кроком до їх законодавчої емансипації.

Особливо важливим кроком у цьому напрямку став Акт про звільнення осіб у окрузі Колумбія, який передбачав компенсацію колишнім власникам рабів – у розмірі до 300 доларів за особу, що свідчило про спробу уникнути конфлікту між правами людини та майновими інтересами. У Законі зазначалося, що «особи, які претендують на компенсацію, повинні надати докази власності та відсутності участі раба у повстанні» [7]. Закон включав положення про створення спеціальної

комісії для розгляду заяв власників та підтвердження права на компенсацію, що забезпечувало прозорість процесу.

Гомстед акт 1862 р. мав значний економічний і соціальний ефект [2; 8]. Згідно закону було передбачено, що кожен громадянин, який досяг повноліття і не був учасником повстання, мав право отримати 160 акрів державної землі за умови обробки її протягом п'яти років. Закон стимулював колонізацію західних територій, зміцнював вплив центрального уряду на прикордонних регіонах та забезпечував підтримку серед селян, які могли розпочати нове життя з урядовою допомогою. Він чітко визначав правила надання ділянок та включав статті про необхідність поліпшення земель для отримання остаточного права власності.

З-поміж інших правових документів, на нашу увагу заслуговує Закон Морілла 1862 р., який започаткував нову освітню політику [9]. Він передбачав виділення кожному штату 30 000 акрів федеральної землі на кожного конгресмена для створення коледжів та університетів, що спеціалізувалися на сільському господарстві і механіці. Це не тільки сприяло поширенню освіти, але й формувало нову інтелектуальну еліту, здатну модернізувати економіку США у майбутньому. Закон був продовжений у 1890-х рр., але його основа, можемо констатувати, була закладена саме в часи Лінкольна.

Важливе значення у контексті вирішення завдань Громадянської війни у США мала Прокламація про звільнення рабів, проголошена 1 січня 1863 р., що стала не лише політичним документом, а й моральною декларацією [1]. Вона проголошувала свободу для рабів на територіях, підконтрольних Конфедерації, що мало подвійний ефект: послаблення сил Півдня та підвищення морального авторитету Півночі на міжнародній арені. Крім того, цей документ легітимізував участь колишніх рабів у військових діях на боці Союзу. Прокламація складалася з кількох ключових частин: вступної заяви, де Лінкольн пояснював своє конституційне право на такі дії як головнокомандувач; переліку конкретних штатів і округів, де застосовувалося звільнення; і головного положення, яке урочисто проголошувало, що «всі особи, які утримуються як раби» у вказаних місцях, «відтепер і назавжди вільні» [10]. Цей документ став моральним і політичним прецедентом, який у подальшому змінив підходи до прав людини у США.

Для закріплення результатів війни Конгрес прийняв низку конституційних поправок. Тринадцята поправка до Конституції США прийнята 6 грудня 1865 р. встановила, що ні рабство, ні примусова праця, за винятком покарання за злочин, за який особа була засуджена, не повинні існувати в межах Сполучених Штатів або в будь-якому місці, що

підпадає під їх юрисдикцію [13]. Вона стала ключовим законодавчим актом у ліквідації рабства.

Чотирнадцята поправка, ратифікована 9 липня 1868 року, містила декілька важливих положень. Стаття 1 гарантувала громадянство всім особам, народженим або натуралізованим у США, а також рівний правовий захист. Інші статті стосувалися представництва в Конгресі, дискваліфікації осіб, які брали участь у заколоті, і заборони на сплату боргів Конфедерації [14].

П'ятнадцята поправка, що була ратифікована 3 лютого 1870 р., визначала в статті 1, що право громадян Сполучених Штатів на голосування не може бути заперечене або обмежене ні Сполученими Штатами, ні жодним штатом за расовою ознакою, кольором шкіри або попереднім станом рабства [15].

Фінансова політика Лінкольна була не менш важливою. Зокрема, закон про доходи 1861 року запровадив перший прибутковий податок – 3% на доходи понад 800 доларів. Акт 1862 року деталізував систему внутрішніх податків і створив посаду комісара внутрішніх доходів. Це дозволило уряду стабільно фінансувати витрати на війну.

Закон про національну банківську діяльність 1863 року уніфікував банківську систему, створив основу для єдиної державної валюти, надав уряду більший контроль над фінансами та сприяв стабілізації економіки у воєнний період [12].

Для забезпечення внутрішньої безпеки Лінкольн доручив держсекретарю Вільяму Сьюарду організувати спеціальне бюро в його департаменті, яке займалося збором і контролем інформації. Наймаючи федеральних маршалів, адвокатів, суддів, а також використовуючи поштарів як інформаторів і шпигунів, Сьюард розширив мережу спостереження за підозрілими особами, що дозволило ефективно протидіяти саботажу та шпигунству в тилу.

Висновки. Таким чином, законодавча діяльність Лінкольна стала прикладом ефективного використання права в умовах надзвичайної ситуації. Прийняті акти трансформували США у централізовану державу, забезпечили перемогу в Громадянській війні й заклали основи демократичного суспільства з розширеними громадянськими правами та сучасною економікою. Вплив цих законів відчутний і сьогодні. Зокрема, Гомстед акт сприяв формуванню фермерського середнього класу, який став основою стабільності американської демократії. Закон Морілла заклав фундамент публічної вищої освіти – багато сучасних провідних університетів США, таких як Університет Каліфорнії чи Корнелла, виникли завдяки цій ініціативі. Прокламація про звільнення та Тринадцята поправка дали поштовх до руху за громадянські права, який у XX ст. очолив такий діяч, як Мартін Лютер Кінг. Податкове законодавство та банківська реформа започаткували систему, яка функціонує і нині,

забезпечуючи стабільне фінансування урядових програм. Таким чином, спадщина Лінкольна не лише історична, а й практична – вона заклала основи функціонування сучасної американської державності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пономаренко О. В. Вплив громадянської війни 1861–1864 рр. на розвиток законодавства США. *Проблеми захисту прав та свобод людини та громадянина*: тези Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів (м. Чернігів, 14–15 травня 2015 р.). Чернігів: ЧНТУ, 2015 С. 75–78.
2. Стеценко Н. С. Значення Закону про гомстеди для перебігу подій Громадянської війни 1861–1864 рр. у США. *Теорія та практика сучасної юриспруденції*: матеріали XXIII Всеукр. наук.-практ. конф.; 30 квіт. 2020 р. Харків, 2020. С. 4–5.
3. Paludan P. S. The presidency of Abraham Lincoln. Lawrence, Kan. 384 p.
4. Тіндалл Дж. Б., Шай Д. Історія Америки / пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. 6-те вид. Львів : Літопис, 2010. 904 с.
5. Акт про придушення повстання. OLRC Home. URL: <https://uscode.house.gov/statviewer.htm?volume=12&page=281>
6. Закон про конфіскацію. OLRC Home. URL: <https://uscode.house.gov/statviewer.htm?volume=12&page=319>
7. Акт про звільнення деяких осіб, які перебувають на службі в окрузі Колумбія. OLRC Home. URL: <https://uscode.house.gov/statviewer.htm?volume=12&page=376>
8. Закон про гомстеди. OLRC Home. URL: <https://uscode.house.gov/statviewer.htm?volume=12&page=392>
9. Закон Мопілла. OLRC Home. URL: <https://uscode.house.gov/statviewer.htm?volume=12&page=503>
10. Акт про забезпечення свободи всім особам на територіях Сполучених Штатів. OLRC Home. URL: <https://uscode.house.gov/statviewer.htm?volume=12&page=432>
11. Proclamation 93–Declaring the Objectives of the War Including Emancipation of Slaves in Rebellious States on January 1, 1863 | The American Presidency Project. *Welcome to The American Presidency Project | The American Presidency Project*. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/proclamation-93-declaring-the-objectives-the-war-including-emancipation-slaves-rebellious>
12. Закон про національну банківську діяльність. OLRC Home. URL: <https://uscode.house.gov/statviewer.htm?volume=12&page=665>
13. 13th Amendment. LII / Legal Information Institute. URL: <https://www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxiii>
14. Fourteenth Amendment. *Constitution of the United States*. URL: <https://constitution.congress.gov/>
15. Fifteenth Amendment. *Constitution of the United States*. URL: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-15/>